

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/71/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6321200973
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 10. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dušan Ďurian
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2022:6321200973.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Dušana Ďuriana a sudcov JUDr. Zity Nagypálovej a JUDr. Ľubomíra Šablu, ako členov senátu, v spore žalobcu: C. G., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom v V. J., M. č. XXX/XX, zastúpeného Prof. JUDr. Jánom Klučkom, CSc., advokátom so sídlom v Košiciach, Ku potoku č. 4, proti žalovanému: Slovenská republika, za ktorého pred súdom koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, IČO: 00151866, so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 2, o zaplatenie 5.000,- €, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Brezno č.k. 5C/16/2021-135 zo dňa 19.04.2022, ako súdu prvej inštancie, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 2.100,- € (prvý výrok) **p o t v r d z u j e**.

Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o trovách konania pred súdom prvej inštancie (tretí výrok) **m e n í t a k**, že žalovaný je **p o v i n ý** nahradiť žalobcovi trovy konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy, do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o určení výšky trov konania žalobcu pred súdom prvej inštancie.

Žalovaný je **p o v i n ý** nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %, do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o určení výšky trov odvolacieho konania žalobcu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Stručný obsah napadnutého rozhodnutia (§ 393 ods. 2 prvá veta prvá rubrika Civilného sporového poriadku; ďalej len „C.s.p.“).

1.1 Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.100,- € do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia (prvý výrok), v prevyšujúcej časti žalobu žalobcu zamietol (druhý výrok) a žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (tretí výrok).

1.2 Súd prvej inštancie vychádzal pri rozhodovaní zo skutkového stavu zisteného vykonaným dokazovaním, podľa ktorého žalobca pracuje takmer 7 rokov ako hasič s miestom výkonu práce v okrese Brezno; z doloženého dochádzkového systému za obdobie od 10/2017 do 03/2021 súd zistil, že žalobca pravidelne odpracoval nad právom únie povolený limit hodín služobnej pohotovosti spolu v rozsahu 2.154,55 hodín, z toho za obdobie od apríla 2018 do marca 2021 spolu v rozsahu 1.885,42 hodín (od 28 hodín do 73,75 hodín každý mesiac po odpočítaní nadčasov počas služobnej pohotovosti, pričom v prevažnej väčšine mesiacov išlo o viac ako 50 hodín služobnej pohotovosti) a tieto neboli započítané do fondu pracovného (služobného) času; žalobca pracoval na zmeny a do fondu pracovného času sa mu zo zmeny v trvaní 24 hodín započítal iba čas služby v trvaní 17 hodín, na ktorý však bezprostredne

nadväzovala služobná pohotovosť v trvaní 7 hodín, počas ktorej bol stále fyzicky prítomný na hasičskej stanici a pripravený na prípadný výjazd; počas jednej zmeny bol k dispozícii svojmu zamestnávateľovi celých 24 hodín napriek tomu, že do fondu pracovného času sa mu počítala iba časť v rozsahu 17 hodín a prípadný nadčas počas služobnej pohotovosti, ale nie celá služobná pohotovosť; súčasne z výsluchu žalobcu vyplynulo, že v súčasnej dobe im z jednej zmeny započítavajú do pracovného času iba 16 hodín a služobná pohotovosť je 8 hodín.

1.3 Podľa právneho posúdenia veci zo strany súdu prvej inštancie je žaloba žalobcu dôvodná; súd prvej inštancie dospel k záveru a argumentoval, že:

(1) je miestne príslušný na prejednanie a rozhodnutie sporu, pretože škoda žalobcovi vznikla v mieste výkonu práce (okres Brezno);

(2) žalovaného v konaní zastupuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, pretože ministerstvo vnútra je ústredným orgánom štátnej správy pre hasičský a záchranný zbor;

(3) predmetom konania bol nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) za porušenie práva Európskej únie (ďalej aj „právo EÚ“ alebo „právo únie“) v dôsledku nesprávnej transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“) do právneho poriadku Slovenskej republiky (konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov; ďalej aj „zákon č. 315/2001 Z. z.“);

(4) pasívne vecne legitimovaný v prejednávanej spore je žalovaný (štát), ktorý zodpovedá za prebratie smernice 2003/88/ES do vnútroštátneho právneho poriadku; ide o objektívnu zodpovednosť štátu, bez ohľadu na skutočnosť, že zodpovednosť je založená na nesprávnej aplikácii vnútroštátneho práva, resp. bez ohľadu na skutočnosť, ktorý orgán sa porušenia práva únie dopustil;

(5) smernica 2003/88/ES nebola správne transponovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne do ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z., ktorého ustanovenia sú v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, pretože zákon č. 315/2001 Z. z. umožňuje služobnému úradu, aby služobný (pracovný) čas hasiča bol rozvrhnutý tak, že tento pravidelne sústavne prekračuje smernicou 2003/88/ES stanovený maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas z dôvodu, že čas služobnej pohotovosti sa v celom rozsahu nezahrňuje do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času; zo žiadneho ustanovenia zákona č. 315/2001 Z. z. nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času, pričom v skutočnosti sa tento čas služobnej pohotovosti nezapočítava do pracovného času hasiča (ide o zjavný rozdiel oproti ustanoveniu § 96 ods. 2 Zákonníka práce, podľa ktorého čas neaktívnej pracovnej pohotovosti sa považuje za pracovný čas); vnútroštátna právna úprava v zákone č. 315/2001 Z. z. je preto v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES z dôvodu, že táto nebola správne implementovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky;

(6) čas služobnej (pracovnej) pohotovosti žalobcu je potrebné zahrnúť do pracovného času žalobcu, pretože tento je povinný byť počas pohotovosti prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a musí mu byť okamžite k dispozícii v prípade potreby;

(7) žalobca v spornom období od marca 2018 do marca 2021 odpracoval služobný čas priemerne v trvaní viac ako 50 hodín týždenne, čo je viac ako maximálny týždenný pracovný čas podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES; právo žalobcu vyplývajúce z ustanovenia článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bolo v spornom období sústavne porušované;

(8) smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako hasiča, pretože vo vzťahu k žalobcovi nemožno uplatniť žiadnu výnimku z jej pôsobnosti;

(9) žalobcovi vznikol nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) proti žalovanému, pretože bolo preukázané splnenie predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu podľa judikatúry súdneho dvora, t.j. (a) cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, (b) existencia škody a (c) priama príčinná súvislosť medzi porušením práva únie a škodou; článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva právo, ktoré možno uplatniť priamo pred vnútroštátnym súdom; porušenie smernice 2003/88/ES bolo voči žalobcovi preukázané, pretože jeho priemerný týždenný pracovný čas presiahol 48 hodín; porušenie práva žalobcu bolo dostatočne závažné, pretože bolo v rozpore s judikatúrou súdneho dvora; existuje aj príčinná súvislosť medzi porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a vznikom škody (ujmou) žalobcu v dôsledky straty času na odpočinok; s poukazom na súdnu prax súdneho dvora skutočnosť, že žalobca neupozornil zamestnávateľa na porušovanie smernice 2003/88/ES, resp. neuplatnil nárok na náhradu škody najskôr voči zamestnávateľovi, je pre záver o danosti príčinnej súvislosti medzi porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a vznikom škody nepodstatná;

(10) smernica 2003/88/ES ani vnútroštátne právo výslovne neupravuje otázku náhrady škody vzniknutej porušením práva únie; podľa judikatúry súdneho dvora náhrada škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv poškodených za podmienky dodržania zásady ekvivalencie a zásady efektivity, súčasne náhrada škody musí byť primeraná vzniknutej ujme; uplatnený nárok je pri absencii výslovnej vnútroštátnej úpravy nároku na náhradu škody z porušenia práva únie jednotlivcovi, potrebné posudzovať analogicky podľa ustanovení slovenského právneho poriadku, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie, t.j. v tomto prípade podľa § 11 Občianskeho zákonníka až § 13 Občianskeho zákonníka (náhrada nemajetkovej ujmy v dôsledku zásahu do práva na ochranu osobnosti);

(11) porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bolo porušované právo žalobcu na ochranu zdravia (primeraný odpočinok po práci) a súčasne právo žalobcu na súkromie a rodinný život (voľný čas nemohol tráviť podľa svojho uváženia); vzhľadom na povahu porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, keď žalovaný ako členský štát únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky neprekročenia maximálnej hranice týždenného pracovného času, resp. prijal vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá toto prekročenie umožňuje, je možné dospieť k záveru, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, prípadne na odstránenie trvajúcich následkov, nie je vhodným riešením vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát); do úvahy neprichádza ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie a podobné; ak by sa celý čas strávený na pracovisku započítal do pracovného času, žalobca by mohol a musel stráviť na pracovisku reálne oveľa menej času; ide teda o zásah, ktorý vytvoril nezvratný stav straty (rádovo) stoviek až tisícok hodín voľného času vzhľadom na skutočnosť, že žalobca pracuje ako hasič aj v súčasnosti, toto porušovanie je dlhodobé, a preto len samotné konštatovanie porušenia práva a prostriedky nápravy podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka za takýchto okolností strácajú svoj zmysel; naopak peňažná náhrada predstavuje spôsobilý prostriedok odškodnenia ujmy vzniknutej žalobcovi; z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pritom vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti nie je jediným prípadom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako sa domnieva žalovaný; podmienky pre vznik tohto práva sú splnené vo všetkých prípadoch neoprávnených zásahov obdobnej závažnosti, kedy bude len morálne zadosťučinenie nepostačujúce; do práva žalobcu bolo zasiahnuté závažným spôsobom, pretože žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom, musí tam byť fyzicky prítomný, nemôže odísť domov a bez ohľadu na to, že nemusí byť aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite poskytnúť služby a plniť si svoje povinnosti, ale tento čas sa mu nezapočítava do pracovného času; je oddelený od svojho vlastného súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám je výrazne obmedzená, resp. v danom čase úplne vylúčená; právo na odpočinok u žalobcu je permanentne niekoľko rokov porušované, pritom plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života; je potom dôležité, aby mal možnosť si po práci aj riadne odpočinúť, venovať sa svojim záľubám, rodine (manželke), resp. vykonávaniu aktivít, ktoré priamo či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania; súd považuje prácu hasiča za spoločensky veľmi významnú, zodpovednú, spojenú so značným rizikom a v súčasnosti ťažko nahraditeľnú; ide o náročnú prácu, a to nielen po fyzickej, ale aj psychickej stránke, kde je nevyhnutné mať zabezpečený dostatočný priestor na regeneráciu a oddych; z uvedených dôvodov súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca má nárok na primeranú finančnú náhradu, ktorú ustálil na sumu 2.100,- €, keď porušením práva únie bolo skutočne do jeho osobnostnej sféry zasiahnuté; jeho právo na odpočinok je dlhodobo porušované, neumožňuje mu to riadnu regeneráciu potrebnú pre výkon jeho povolania a bolo zasiahnuté aj do práva na jeho súkromný život, ktorý nemôže využívať v plnej miere; v prevyšujúcej časti súd žalobu žalobcu zamietol, pretože žalobca nepreukázal, že sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch alebo že by mal vážny dopad na jeho zdravotný stav a súčasne túto sumu považoval súd prvej inštancie za primeranú aj s prihliadnutím na podmienky priznávania náhrady nemajetkovej ujmy v iných prípadoch zásahov do osobnostných práv jednotlivca (práva na rodinný, súkromný život, ochranu zdravia) aj na priznanú výšku nemajetkovej ujmy v obdobných sporoch týkajúcich sa hasičov, ktoré prebiehali na slovenských súdoch;

(12) pokiaľ ide o vznesenú námietku premlčania uplatneného nároku zo strany žalovaného, podľa súdu prvej inštancie právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako právo majetkovej povahy podlieha premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (R 58/2014) a nie v dvojročnej premlčacej dobe ako pôvodne uviedol žalovaný; nárok teda bolo možné priznať iba za obdobie troch rokov pred podaním žaloby; žalobca na pojednávaní uviedol, že si tento nárok uplatnil iba za obdobie troch rokov pred

podaním žaloby a zvyšnú časť dochádzkového systému doložil, aby bolo zrejmé, že k porušovaniu práva žalobcu dochádzalo dlhodobo; súd sa preto zaoberal iba obdobím od 04/2018, keď nárok za skoršie obdobie by bol premlčaný;

(13) nakoľko bol žalobca v spore v plnom rozsahu úspešný priznal mu súd prvej inštancie nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu;

(14) na základe uvedeného súd prvej inštancie žalobe žalobcu v rozsahu o zaplatenie sumy 2.100,- € vyhovel (prvý výrok).

1.4.1 Súd prvej inštancie rozhodol s poukazom na článok 1 ods. 2 a 3, článok 2 ods. 1, článok 6 písm. b), článok 16 písm. b) smernice č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času; pri rozhodovaní súd prvej inštancie poukázal aj na súdnu prax Súdneho dvora Európskej únie, keď konkrétne poukázal na rozsudok C-429/09 zo dňa 25.11.2010 vo veci Günter Fuß, rozsudok v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 zo dňa 05.10.2004 vo veci Bernhard Pfeiffer a iní, uznesenie C-52/04 zo dňa 14.07.2005 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg, rozsudok C-14/04 zo dňa 01.12.2005 vo veci Abelkader Dellas, uznesenie C-437/05 zo dňa 11.01.2007 vo veci Jan Vorel, rozsudok C-518/15 zo dňa 21.02.2018 vo veci Ville de Nivelles, rozsudok C-46/93 a C-48/93 zo dňa 05.03.1996 vo veci Brasserie du pecheur a Factortame a rozsudok C-445/06 zo dňa 24.03.2009 vo veci Danske Slagterier.

1.4.2 Súd prvej inštancie ďalej rozhodol s poukazom na ustanovenia článkov 7 a 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej s poukazom na ustanovenia § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2, § 91 ods. 1 a 3, § 92 ods. 1, § 103 ods. 5, § 122 ods. 1 a 3 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov v spojení s § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3, § 100 ods. 1 a 2, § 101 Občianskeho zákonníka; o trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p. a plne úspešnému žalobcovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, pričom argumentoval, že „stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu a žalobcu je potrebné považovať za procesne plne úspešného, pretože mal úspech čo do základu uplatneného nároku (došlo k porušeniu jeho práv) a výška priznaného plnenia závisela výlučne od úvahy súdu, keď strany nevedia výsledok sporu ovplyvniť, preto prípadné nevyhovenie žalobe v celom rozsahu nemožno považovať za čiastočný neúspech“.

2. Podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v odvolacom konaní (§ 393 ods. 2 prvá veta druhá rubrika C.s.p.).

2.1 Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný včas odvolanie zo dňa 30.05.2022 (č.l. 156-162 spisu); rozsudok súdu prvej inštancie napadol v rozsahu výroku o vyhovení žalobe (prvý výrok) a výroku o trovách konania (tretí výrok); podľa obsahu uplatnil odvolacie dôvody a vyjadril názor, že neboli splnené procesné podmienky (§ 365 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom porušil jeho právo na spravodlivý proces (§ 365 ods. 1 písm. b/ C.s.p.), súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. f/ C.s.p.) a napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h/ C.s.p.); v odvolaní konkrétne namietal a argumentoval, že:

(1) žalobca nepreukázal tvrdenú nesprávnu transpozíciu smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky (zákona č. 315/2001 Z. z.); predmetom konania bol pritom nárok žalobcu na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť z dôvodu nesprávneho prebratia smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky, na vyhovenie žalobe bol preto žalobca povinný toto svoje tvrdenie preukázať (t.j. poukázať na konkrétne ustanovenia zákona č. 315/2001 Z. z., ktoré by boli v rozpore so smernicou 2003/88/ES);

(2) súd prvej inštancie nemal právomoc skúmať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES; posudzovanie súladu všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území Slovenskej republiky so smernicou Európskej únie nespadá do právomoci súdu prvej inštancie, resp. do právomoci iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie; záver o takomto nesúlade si súd prvej inštancie nemohol osvojiť ani ako predbežnú otázku, pretože dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet konania, ktorým je len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy;

(3) napadnutý rozsudok je arbitrárny, pretože súd prvej inštancie priznal žalobcovi uplatnený nárok bez primeraného odôvodnenia a nedostatočne sa zaoberal námietkami žalovaného vznesenými v priebehu konania;

(4) žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES;

(5) súd prvej inštancie nevezal do úvahy rozdiel medzi prebratím (transpozíciou) smernice a aplikáciou smernice;

(5.1) v prípade prebratia smernice do právneho poriadku ide o prebratie konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, ktorý následne musí byť v súlade s obsahom smernice; pokiaľ žalobca tvrdil, že žalovaný (Slovenská republika) v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nesprávne prebral smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., bol povinný preukázať konkrétne pochybenie, ktoré mu spôsobilo škodu a to porovnaním textu zákona pred prebratím smernice 2003/88/ES a po ňom (až po takomto porovnaní bolo možné zaoberať sa správnosťou alebo nesprávnosťou prebratia smernice 2003/88/ES); len v dôsledku skutočnosti, že zákon č. 315/2001 Z. z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, resp. neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, nemožno dospieť k záveru, že smernica 2003/88/ES bola do zákona č. 315/2001 Z. z. prebratá nesprávne; nebolo povinnosťou žalovaného skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice 2003/88/ES do textu zákona č. 315/2001 Z. z., a to aj vzhľadom na priamy účinok smernice; zdôraznil, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je možné považovať za rozporné so smernicou 2003/88/ES;

(5.2) v prípade aplikácie smernice ide o použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad; porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice (napr. zamestnávateľ) vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom; môže nastať prípad, že smernica je do vnútroštátneho právneho poriadku prebratá správne, ale jej konkrétne použitie (t.j. aplikácia) môže byť v konkrétnom prípade v rozpore s cieľom a obsahom smernice; až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody; preto je nevyhnutné rozlišovať prebratie a aplikáciu smernice, nakoľko aj nesprávne prebratá smernica môže byť u rôznych adresátov aplikovaná správne a naopak; v prejednávanom spore žalobca pritom namietal nesprávne prebratie smernice 2003/88/ES, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade; žalovaný (Slovenská republika) nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa; žalovaný (Slovenská republika) má podľa žalobcu zodpovedať za škodu, ktorá mala vzniknúť nesprávnym prebratím (nie aplikáciou) smernice 2003/88/ES; žalovaný (Slovenská republika) však nie je zamestnávateľom žalobcu a nie je ani orgánom, ktorý by sa na aplikácii smernice 2003/88/ES podieľal; akýkoľvek nárok žalobcu z iného ako žalovaného titulu totiž nie je predmetom tohto súdneho konania;

(6) súd prvej inštancie nedostatočne zohľadnil rozdiel medzi Slovenskou republikou (žalovaným) a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, ktoré treba považovať za dva samostatné subjekty, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať; súd prvej inštancie celkom opomenul, že žalovaný (Slovenská republika) pri preberaní smernice neporušil žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda, teda ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca uplatňuje v prejednávanom spore, pretože ide o nároky, ktoré vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu, pričom mzdomý nárok sa „skrýva“ za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy; nie je prípustné, aby sa zodpovednosť žalovaného (Slovenskej republiky) odvodzovala od individuálneho prístupu inej osoby k pracovnoprávnym vzťahom konkrétneho zamestnanca; aj keby súd prvej inštancie konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou žalovaného za správnosť prebratia smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky; zamieňanie žalovaného (Slovenskej republiky) za ministerstvo vnútra predstavuje ďalší dôvod nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného; okrem toho súd prvej inštancie pri rozhodovaní analogicky použil ustanovenia Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, ktoré podľa rozhodovacej činnosti odvolacích súdov a judikatúry najvyššieho súdu nemožno použiť voči žalovanému (Slovenská republika), čo je ďalší dôvod nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v spore (súd prvej inštancie preto aj z tohto dôvodu nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore);

(7) súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť smernice 2003/88/ES, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru (žalobcu) vzhľadom na charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany (článok 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 2 smernice Rady 89/391/EHS zo dňa 12.06.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci); rozhodnutie súdneho dvora C-429/09 sa týka „mestského hasiča“, preto ho nie je možné považovať za smerodajné, nakoľko režim výkonu hasičských činností v takomto zriadení a štruktúre mestských hasičov sú absolútne odlišné od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej

republike, ktorého zriaďovateľom je štát (nie obec) a sú im poskytnuté rôzne osobitné výhody od „definitívy“ až po systém sociálneho zabezpečenia; nakoľko smernica 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je táto oblasť v plnej miere v pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy; vzhľadom na uvedené sa príslušné ustanovenia smernice 2003/88/ES na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, preto žalobcovi v zmysle žaloby nemohla vzniknúť žiadna škoda;

(8) súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj otázku splnenia predpokladov zodpovednosti štátu za náhradu škody jednotlivcovi z dôvodu porušenia práva únie; v tomto smere zdôraznil, že článok 6 smernice 2003/88/ES je spomenutý v článku 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES, ktorý umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania tohto článku za predpokladu, že dodržia všeobecnú zásadu ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov, pričom jedným z dôvodov na neuplatňovanie článku 6 smernice 2003/88/ES je situácia (ako v prejednávanej spore), keď sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej ochrany;

(9) všeobecné podmienky zodpovednosti štátu za náhradu škody z dôvodu porušenia práva únie sú definované ako (a) cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva, (b) porušenie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje príčinná súvislosť; žalobca žiadnym spôsobom neosvedčil vznik nároku na náhradu škody; spôsobenú škodu žalobca stanovil nejasným spôsobom, že mu mala vzniknúť vykonávaním nariadením služobnej pohotovosti, za ktorú bol však žalobca riadne odmeňovaný; počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa; pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti; počas služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby vymedzený priestor na odpočinok, teda zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca; v čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť; za čas služobnej pohotovosti vypláca zamestnávateľ žalobcovi dohodnutú odmenu, t.j. nie len za vykonanú prácu, ale aj za takúto neaktívnu časť práce; pokiaľ súd prvej inštancie napriek uvedeným skutočnostiam dospel k záveru, že služobná pohotovosť žalobca, za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa započítať do pracovného fondu, táto skutočnosť sama osebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody;

(10) súd prvej inštancie dostatočne neoveril, či žalobca prejavil primeranú snahu na odvrátenie škody alebo obmedzenie jej rozsahu a či včas využil všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu; žalobca do dnešného dňa nevyvinul snahu na to, aby vzniku škody (ujmy) predišiel; poškodená osoba pod hrozbou toho, že sama bude znášať škodu, musí vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody; žalobca nepreukázal, že oznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. do dňa podania žaloby zamestnávateľ žalobcu nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti (za ktorú každý mesiac dostáva žalobca odmenu), považuje, resp. pociťuje ako výraznú ujmu; z uvedeného dôvodu nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil vzniku takejto ujmy alebo aspoň obmedzil jej rozsah;

(11) žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená; nemajetkovú ujmu nemožno len tvrdiť, je nutné ju preukázať, pričom samotné tvrdenia žalobcu o ukrátení času s rodinou sú len v rovine tvrdenia o vzniku nemajetkovej ujmy; predmet sporu musí byť dostatočne určitý, nárok dôkladne odôvodnený a argumentácia žalobcu presvedčivá, aby tak v zmysle rovnosti sporových strán mal žalovaný riadnu možnosť uplatniť prostriedky procesnej obrany už v rámci konania pred súdom prvej inštancie, nie až ako reakciu na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; žalobca neosvedčil vznik nároku na náhradu škody žiadnym relevantným spôsobom; nie je zrejmé ako mohla žalobcovi vzniknúť uplatnená škoda; žalobca veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol mimochodom riadne odmeňovaný v zmysle platnej vnútroštátnej legislatívy;

(12) súd prvej inštancie nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenia Občianskeho zákonníka o nemajetkovej ujme (§ 11 až § 13 Občianskeho zákonníka); priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považuje za zjavne neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu, podľa názoru žalovaného podstatne vyššia; v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva musí byť náhrada nemajetkovej ujmy rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy; podľa Európskeho súdu pre ľudské práva výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti; pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo

ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov, prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy;

(13) súd prvej inštancie nezdôvodnil, prečo nebolo pre žalobcu postačujúce zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, resp. čím bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, ktorá by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v danej výške; žalobca nepreukázal zásah do súkromného a rodinného života, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku priznanej sumy nemajetkovej ujmy;

(14) náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka priznať len ako sekundárnu kompenzáciu vtedy, ak by iná náprava nebola (vôbec) v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka možná, resp. ak by sa takáto satisfakcia nezdala postačujúca, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti; podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) je vždy v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu existencia závažnej ujmy, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať; za závažnú ujmu sa v zmysle ustálenej judikatúry môže považovať ujma, ktorú utrpela fyzická osoba, vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, trvanie zásahu alebo celkový dopad a dôsledky; rozhodujúce nemôžu byť subjektívne pocity adresáta zásahu, ale objektívne hľadisko, t.j. či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii, prípadne v spoločenskom postavení a podobne) vnímala aj každá iná fyzická osoba; žalobca žiadnym spôsobom nepreukázal, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti;

(15) žalobca sa žalobou nedomáha aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“ do jeho práva na ochranu osobnosti, ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu; podaná žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, ale naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby; ak by v dôsledku nesprávneho prebratia smernice 2003/88/ES neoprávnený zásah do práv žalobcu skutočne existoval, tento zásah by v súčasnosti stále pretrvával, potom by bolo celkom prirodzené, aby sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čo však žalobca vo svojej žalobe nežiada, ale naopak sa domáha len finančného plnenia, ktoré má slúžiť len ako akási kompenzácia, bez toho aby bol tento údajný protiprávny stav do budúca napravený; nemožno preto hovoriť o vzniku škody, či nemajetkovej ujmy, ktorá má byť kompenzovaná v peniazoch; úvahy súdu prvej inštancie o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúci zásah do jeho osobnostných práv sú preto celkom bezpredmetné, nakoľko žalobca podanou žalobou nechce dosiahnuť zlepšenie, či úpravu svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa; žalobca napokon sám potvrdil, že by chcel, aby sa mu čas pohotovosti započítaval do fondu pracovného času; žalobca však nič také v žalobe nežiada a nežiadal to ani od svojho zamestnávateľa, ktorý navyše nie je žalovanou stranou v tomto konaní;

(16) v spore nebolo žiadnym spôsobom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy; žalobca vidí problém vo svojom (nedostatočnom) finančnom ohodnotení počas služobnej pohotovosti, keď sa žalobou domáha len (sekundárneho) finančného plnenia od Slovenskej republiky; otázne zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny (konkrétne v čase od 22:30 hod. do 05:30 hod.), ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou; povinnosťou žalobcu však bolo preukázať vznik ako aj intenzitu zásahu do jeho osobnostných práv, ak takýto zásah na strane žalobcu existuje, keď uvedené riadne preukázané nebolo;

(17) nakoniec nesúhlasil ani s priznaním nároku na náhradu trov konania žalobcovi v plnom rozsahu; súd prvej inštancie mal prihliadnuť na skutočnosť, že žalobca bol právne zastúpený advokátom, žalobca nebol v plnom rozsahu úspešný, preto mal súd prvej inštancie o trovách konania rozhodnúť podľa pomeru úspechu strán v spore (vzhľadom na výsledok sporu bol žalobca úspešný v rozsahu 42 % a žalovaný bol úspešný v rozsahu 58 %), preto nebolo možné priznať žalobcovi plný úspech v spore;

(18) na základe uvedeného navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu v plnom rozsahu zamietne.

2.2 Žalobca vo vyjadrení zo dňa 15.06.2022 (č.l. 170-173 spisu) prostredníctvom svojho právneho zástupcu k odvolaniu žalovaného uviedol, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie považuje za vecne správny; podrobne sa vyjadril k právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie sporu, k pôsobnosti smernice 2003/88/ES a k jej nesprávne prebratiu v otázke služobného času v rámci

služobnej pohotovosti hasičov a maximálneho týždenného služobného času hasičov, k náhrade škody (nemajetkovej ujmy) a jej náležitosti, pričom zotrval na svojej argumentácii v podanej žalobe a priebehu konania; na základe uvedeného navrhol potvrdenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

2.3 Žalovaný v odvolacej replike zo dňa 23.06.2022 (č.l. 182 spisu) k vyjadreniu žalobcu uviedol, že žalobca vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne nové skutočnosti a zopakoval argumenty z konania pred súdom prvej inštancie; napadnutý rozsudok nepovažuje za vecne správny a nestotožňuje sa s ním; nakoľko rozsiahla právna argumentácia prezentovaná žalovaným v konaní nebola zo strany súdu prvej inštancie správne aplikovaná, žalovaný sa v plnom rozsahu pridržiava svojho odvolania a všetkých svojich predchádzajúcich vyjadrení a podaní; na základe uvedeného zotrval na podanom odvolaní a svojej odvolacej argumentácii.

2.4 Odvolaciu repliku doručil súd prvej inštancie právnenému zástupcovi žalobcu dňa 19.07.2022 (č.l. 186 spisu); žalobca sa viac v odvolacom konaní nevyjadril.

3. Dôkazy vykonané v odvolacom konaní a ich vyhodnotenie (§ 393 ods. 2 prvá veta tretia rubrika C.s.p.).

3.1 V prejednávanej spore nevykonal odvolací súd v odvolacom konaní žiadne dôkazy a pri rozhodovaní bol viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 C.s.p.).

4. Zistený skutkový stav a právne posúdenie veci s prípadným odkazom na ustálenú rozhodovaciu prax (§ 393 ods. 2 prvá veta štvrtá rubrika C.s.p.).

4.1 Krajský súd, funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa § 34 C.s.p., preskúmal vec bez potreby nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 C.s.p. len v rozsahu odvolania podľa § 379 C.s.p. a z dôvodov vymedzených v odvolaní podľa § 380 ods. 1 C.s.p. a rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o uložení povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 2.100,- € (prvý výrok) podľa § 387 ods. 1 a 2 C.s.p. ako vecne správny potvrdil.

4.2 Podľa § 387 ods. 1 C.s.p., odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

4.3 Podľa § 387 ods. 2 C.s.p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

4.4.1 Odvolanie žalovaného nie je dôvodné.

4.4.2 Odvolací súd preskúmal všetky podstatné odvolacie námietky žalovaného ako aj predchádzajúce konanie spolu s napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie a udáva, že sa v plnom rozsahu stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie vo vzťahu k vyhovaniu žalobe žalobcu (prvý výrok), v tomto smere si osvojuje dôvody napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie a v zmysle § 387 ods. 2 C.s.p. na tieto v plnom rozsahu poukazuje; na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku a reagujúc na odvolacie dôvody odvolací súd udáva, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktoré aplikoval správne ustanovenie právneho predpisu a súčasne vec správne právne posúdil; z dôvodu, že odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný (§ 379 C.s.p.; § 380 C.s.p.), pri posudzovaní veci sa zaoberal len námietkami uvedenými v odvolaní a procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozsudku z hľadiska, či došlo k vadám, ktoré sa týkajú procesných podmienok (§ 380 ods. 2 C.s.p.).

4.4.3 Odvolací súd sa po preskúmaní veci stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v prejednávanej spore boli splnené zákonné podmienky na vyhovie žalobe žalobcu; pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní bol postačujúci skutkový stav veci, ako ho zistil súd prvej inštancie, z ktorého pri rozhodovaní vychádzal aj odvolací súd (§ 383 C.s.p.); pre rozhodnutie odvolacieho súdu o podanom odvolaní tak nebolo v tomto rozsahu potrebné opakovať ani dopĺňať dokazovanie (§ 384 C.s.p.); zo

skutkových zistení súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru (hasič) v služobnom pomere mal v spornom období (marec 2018 až marec 2021) služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne tak, že týždenný pracovný čas sa skladal zo 17 hodinových pracovných zmien (výkon služby), po ktorých nasledovala určená 7 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku (t.j. v rámci jednej pracovnej zmeny strávil žalobca na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín); výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na (a) aktívnu časť služobnej pohotovosti (práca nadčas) a (b) neaktívnu časť služobnej pohotovosti; miestom výkonu služby bolo v okrese Brezno; žalobca v spornom období od apríla 2018 do marca 2021 len v rámci samotnej služobnej pohotovosti priamo nadväzujúcej na výkon služby odpracoval spolu 1.885,42 hodín služobnej pohotovosti); priemerný týždenný pracovný čas počas celého žalovaného obdobia od apríla 2018 do marca 2021 u žalobcu dosiahol viac ako 50 hodín týždenne; žalobca pracoval na zmeny a do fondu pracovného času sa mu zo zmeny v trvaní 24 hodín započítal iba čas služby v trvaní 17 hodín, na ktorý však bezprostredne nadväzovala služobná pohotovosť v trvaní 7 hodín, počas ktorej bol stále fyzicky prítomný na hasičskej stanici a pripravený na prípadný výjazd; počas jednej zmeny bol k dispozícii svojmu zamestnávateľovi celých 24 hodín napriek tomu, že do fondu pracovného času sa mu počítala iba časť v rozsahu 17 hodín a prípadný nadčas počas služobnej pohotovosti, ale nie celá služobná pohotovosť.

4.4.4 V prejednávanom spore je predmetom konania nárok žalobcu ako hasiča na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť v dôsledku výkonu služby v rozsahu priemerného týždenného služobného času presahujúceho limit stanovený v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v spornom období od apríla 2018 do marca 2021. Súd prvej inštancie žalobe žalobcu čiastočne vyhovel, keď žalobu žalobcu vyhodnotil ako dôvodnú čo do základu a výšky v rozsahu 2.100,- €. Žalovaný v priebehu konania a v podanom odvolaní ťažiskovo namietal nedostatok právomoci súdu v prejednávanom spore na posúdenie otázky súladu vnútroštátneho práva s právom únie, nepreukázanie nesúladu smernice 2003/88/ES s vnútroštátnou právnou úpravou (nesúlad s konkrétnym ustanovením zákona č. 315/2001 Z. z.), nepreukázanie, že smernica 2003/88/ES sa v celom rozsahu vzťahuje aj na žalobcu ako hasiča a nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie v spore; nesúhlasil ani s výškou uplatnenej a prisúdenej náhrady nemajetkovej ujmy a namietal nepreukázanie splnenia predpokladov na jej priznanie žalobcovi.

4.4.5 Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie vo vzťahu k vyhoveniu žalobe žalobcu (bod 4.4.2 odôvodnenia); pokiaľ ide o konkrétne odvolacie námietky žalovaného (§ 387 ods. 3 C.s.p.) odvolací súd v podrobnostiach udáva, že:

(1.1) súd prvej inštancie mal právomoc na prejednanie sporu; podľa § 3 ods. 1 C.s.p. súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány; podľa § 21 Občianskeho zákonníka, pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou; spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno zaradiť medzi súkromnoprávne spory (skutočnosť, že žalovaným v takomto spore je štát je tu bez právneho významu); z judikatúry súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy; súd prvej inštancie mal preto právomoc prejednať a rozhodnúť prejednávaný spor žalobcu a žalovaného o náhradu škody (nemajetkovej ujmy);

(1.2) nakoľko jedným z predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu žalobcovi spôsobenú porušením práva únie je „dostatočne závažné porušenie právnej normy únie, ktorej cieľom je priznanie práv jednotlivcom“, súd prvej inštancie bol nepochybne v rámci svojej právomoci v prejednávanom spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva únie pri preberaní smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky (zákon č. 315/2001 Z. z.), t.j. v konkrétnostiach bol oprávnený a povinný skúmať, či zákon č. 315/2001 Z. z. zodpovedá cieľom článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (bez oprávnenia súdu prvej inštancie posúdiť túto otázku by v podstate nebolo možné rozhodnúť prejednávaný spor); odvolacia argumentácia žalovaného, že súd prvej inštancie nebol oprávnený (nemal právomoc) posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES je preto podľa odvolacieho súdu nedôvodná;

(2.1) súd prvej inštancie dospel k správneému záveru, že cieľ článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (t.j. neprekročenie priemerného týždenného pracovného času pracovníka v rozsahu 48 hodín vrátane nadčasov) nebol v prípade zákona č. 315/2001 Z. z. dosiahnutý (naplnený); vo všeobecnosti platí, že smernica ako špecifický prameň práva únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku; na tento účel musia byť ustanovenia smernice prebraté tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, aby sa zachovala ich

konkrétosť, presnosť a jasnosť a aby sa prebratím smernice do vnútroštátneho práva dosiahol stav, ktorý je v súlade s účelom sledovaným smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť v členskom štáte; z hľadiska prejednávaneho sporu článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín; žalovaný prebral smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z.; podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu; podľa § 85 ods. 2 prvá veta zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne; podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne; nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov; pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín; celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni; podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času; z uvedených ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. vyplýva, že zákon oddeľuje (a) vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci služobného času a (b) vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci určenej služobnej pohotovosti, pretože služobná pohotovosť hasiča bezprostredne nadväzuje na služobný čas hasiča; výsledkom uvedenej úpravy je záver, že hoci v oboch prípadoch ide o výkon štátnej služby hasiča, služobná pohotovosť hasiča sa nezapočítava do služobného času hasiča;

(2.2) podľa článku 2 body 1 a 2 smernice 2003/88/ES však pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a (alebo) praxou a naproti tomu čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom; z uvedeného vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti hasiča má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku; zákon č. 315/2001 Z. z. tak jednoznačne v rozpore so smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času hasiča vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti; uvedený záver vyplýval aj z vykonaného dokazovania, podľa ktorého žalobca po zohľadnení času určenej služobnej pohotovosti odpracoval v spornom období priemerne viac ako 48 hodín týždenne (bod 4.4.3 odôvodnenia); smernica 2003/88/ES pritom neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici;

(2.3) je zrejmé, že posudzované ustanovenia (§ 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2 a § 92 ods. 1) boli prakticky v totožnom znení súčasťou zákona č. 315/2001 Z. z. už v pôvodne prijatom znení účinnom od 01.04.2002; po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie dňa 01.05.2004 došlo k zmene uvedených ustanovení zákonom č. 82/2009 Z. z. s účinnosťou od 01.04.2009, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie štyroch mesiacov (z pôvodného rozvrhnutia na obdobie celého kalendárneho roka) a v ustanovení § 92 zákona č. 315/2001 Z. z. sa rozčlenil výkon služobnej pohotovosti na služobnú pohotovosť, ktorá bezprostredne nadväzuje na služobný čas (§ 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.) a služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z.); podľa dôvodovej správy k zákonu č. 82/2009 Z. z. dôvodom úpravy malo byť zosúladenie s právom únie; k ďalšej zmene uvedených ustanovení došlo zákonom č. 400/2011 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2012, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov (z dôvodovej správy k zákonu č. 400/2011 Z. z. nevyplýva dôvod tejto zmeny); z uvedeného vyplýva, že žalovaný v rámci preberania smernice 2003/88/ES po vstupe do únie nezohľadnil skutočnosť, že pracovná (služobná) pohotovosť predstavuje pracovný (služobný) čas pracovníka;

(2.4) odvolacia argumentácia žalovaného, že nebolo preukázané nesprávne prebratie (transpozícia) smernice 2003/88/ES, resp. že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES, je podľa odvolacieho súdu tiež nedôvodná;

(3) odvolacia argumentácia žalovaného, v rámci ktorej poukazoval na rozdiel medzi prebratím smernice 2003/88/ES na jednej strane a aplikáciou smernice 2003/88/ES na strane druhej s tým, že na aplikácii smernice 2003/88/ES sa nepodieľa, tiež nie je podľa odvolacieho súdu dôvodná; odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nesprávnom prebratí smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky; skutočnosť, že žalovaný sa priamo nepodieľa na aplikácii smernice 2003/88/ES, resp. zákona č. 315/2001 Z. z. vo vzťahu k žalobcovi, je podľa odvolacieho súdu z hľadiska prejednávaneho sporu bez právneho významu; podľa článku 29 smernice 2003/88/ES táto smernica je adresovaná členským štátom; žalovaný (ako členský štát a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe

Slovenskej republiky do Európskej únie) je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice; v prípade nesplnenia tejto povinnosti je štát (žalovaný) zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku; nakoľko smernica 2003/88/ES je určená žalovanému (štátu), ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaný žalovaný (štát); námietku nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v spore považuje odvolací súd v tomto smere za nedôvodnú;

(4.1) súd prvej inštancie dospel k správne záveru, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako hasiča; žalovaný nedôvodne namietal, že v prípade žalobcu nejde o mestského hasiča (ako vo veci C-429/09), resp. že smernica 2003/88/ES sa na žalobcu nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože to neumožňuje charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času (činnosť žalobcu patrí medzi odvetvia a činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany); súd prvej inštancie popri znení smernice 2003/88/ES správne pri rozhodovaní vychádzal aj z príslušnej judikatúry súdneho dvora, pretože súd je povinný plne uplatňovať výklad práva únie, ktorý podal súdny dvor (rozsudok C-261/21 zo dňa 07.07.2022); obrana žalovaného je založená na všeobecnej polemike so závermi súdu prvej inštancie bez dopadu na závažnosť rozhodnutí súdneho dvora, od ktorých niet dôvod (ani možnosť) sa odchýliť vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu; súdny dvor rozhodol, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi; súdny dvor tiež rozhodol, že smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám; na účely smernice 2003/88/ES nemôže byť pojem pracovníka vykladaný rôzne podľa vnútroštátnych právnych predpisov, ale má autonómny význam vlastný právu únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať nijaký dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva únie; skutočnosť, či je niekto podľa vnútroštátneho práva profesionálny alebo dobrovoľný hasič nie je relevantná na účely charakteristiky pracovníka, na ktorého sa vzťahujú ustanovenia smernice 2003/88/ES (C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer, body 52 a 55, C-429/09 vo veci Fuß, bod 27 až 30, C-518/15 vo veci Matzak); vzhľadom na uvedené je nedôvodná odvolacia námietka žalovaného o tom, že smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na žalobcu ako hasiča a bez právneho významu je aj fakt, či hasič plní svoje úlohy v pracovnom (služobnom) pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny; článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (C-429/09 vo veci Fuß, body 33 až 35); členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 vo veci Pfeiffer bod 99, C-429/09 vo veci Fuß, body 35 a 52); súdny dvor tiež opakovane judikoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 vo veci Pfeiffer, bod 95) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (C-437/05 vo veci Vorel, bod 27); osobitne v prípade hasičov súdny dvor potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený smernicou 2003/88/ES (C-429/09 vo veci Fuß, C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg); nakoľko žalobca musí byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, celý čas služobnej pohotovosti je potrebné započítať do pracovného času žalobcu; bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada (§ 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.);

(4.2) záver, že čas služobnej pohotovosti žalobcu je potrebné započítať do jeho pracovného času vyplýva aj z aktuálnej judikatúry súdneho dvora, podľa ktorej ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu

práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas doby pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje, a venovať tento čas svojim vlastným záujmom, predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (pozri rozsudky C-214/20 zo dňa 11.11.2021, C-580/19 zo dňa 09.03.2021, C-107/19 zo dňa 09.09.2021 a C-344/19 zo dňa 09.03.2021); tento záver sa vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávaneho sporu plne vzťahujú aj na žalobcu;

(4.3) žalovaný nesprávne argumentuje, že článok 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES umožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES v prípade hasičov, pretože tento článok sa na hasičov nevzťahuje (vzťahuje sa len na a/ vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iných osôb s právomocou nezávislého rozhodovania, b/ rodinných pracovníkov alebo c/ pracovníkov slúžiacich náboženské obrady v kostoloch a náboženských spoločenstvách); pracovníkov protipožiarnej služby a služby civilnej ochrany, na ktorých poukazuje žalovaný v podanom odvolaní, sa týka článok 17 ods. 3 smernice 2003/88/ES, ktorý však na druhej strane neumožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES (len odklon od článkov 3, 4, 5, 8 a 16 smernice 2003/88/ES); ani táto odvolacia argumentácia žalovaného nebola dôvodná;

(5) súd prvej inštancie dospel aj k správne mu záveru ohľadne splnenia predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú porušením práva únie v prejednávanom spore; predmetné predpoklady zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva únie vyplývajú z judikatúry súdneho dvora; podľa judikatúry súdneho dvora štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie ak: (a) porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, (b) porušenie práva únie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením práva únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd; aj podľa odvolacieho súdu boli predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi v dôsledku porušenia práva únie splnené, pretože:

(5.1) článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín; uvedené ustanovenie smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi; ako bolo uvedené vyššie uvedené ustanovenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín (bod 4.4.5 časť 2.1 až 2.4 odôvodnenia); na záver o porušení článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nemá vplyv ani skutočnosť, že žalovaný v zmysle článku 16 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 17 ods. 3 písm. b) bod iii) smernice 2003/88/ES uplatnil na výpočet priemerného pracovného času žalobcu referenčné obdobie 6 mesiacov (§ 86 ods. 1 druhá veta zákona č. 315/2001 Z. z.), pretože podľa výsledkov dokazovania v spornom období od apríla 2018 do marca 2021 žalobcov priemerný služobný čas každý mesiac presiahol hranicu 48 hodín;

(5.2) porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá pokiaľ ide o hodnú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou súdneho dvora (napr. C-429/09);

(5.3.1) v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku (a) zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy Slovenskej republiky), pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne v dôsledku (b) zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, na úkor seba a svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením;

(5.3.2) odvolacia argumentácia žalovaného, že medzi porušením práva únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť, pretože žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práv a nepožiadal ho o náhradu škody (t.j. nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody), nie je podľa odvolacieho súdu dôvodná; na postavenie žalobcu ako hasiča sa vzťahuje judikatúra súdneho dvora (C-429/09 a C-445/06), z ktorej vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by

to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať; výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo únie a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel; pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávného vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať; vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka; okrem toho treba zdôrazniť, že v takej veci ako vo veci samej, ktorá sa týka porušenia ustanovenia práva únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia, by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržovanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňatí z ich dodržovania; vyžadovanie takejto podmienky by znamenalo spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržovanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov; článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES teda nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržovanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením; za týchto podmienok treba dospieť k záveru, že nemožno považovať za primerané požadovať od žalobcu, ktorému vznikla škoda z dôvodu, že jeho zamestnávateľ porušil práva priznané článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, aby na účely uplatnenia nároku na získanie náhrady tejto škody najprv vyvíjal iniciatívu vo vzťahu k svojmu zamestnávateľovi;

(5.4) odvolacia námietka žalovaného ohľadne nesplnenia predpokladov zodpovednosti za škodu, ktorá vznikla porušením práva únie preto podľa odvolacieho súdu tiež nie je dôvodná;

(6.1) súd prvej inštancie napokon dospel k správne právnemu názoru, že boli splnené podmienky na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi v konkrétnej sume;

(6.2) smernica 2003/88/ES neobsahuje žiadne ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia; náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho práv; je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a jednak definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady;

(6.3) náš právny poriadok tiež nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie; takúto právnu úpravu neobsahuje ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pretože podľa tejto úpravy štát v zásade zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, pričom podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky; súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analogia podľa § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka);

(6.4) žalovaný nesprávne namieta, že žalobca nepreukázal spôsobenú ujmu, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v období od apríla 2018 do marca 2021 odpracoval 1.885,42 hodín služobnej pohotovosti, keď priemerný týždenný pracovný čas počas celého obdobia od apríla 2018 do marca 2021 u žalobcu presiahol 50 hodín týždenne; žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré žalovaný žiadnym spôsobom nespochybnil a nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie;

(6.5) dokazovaním bol preukázaný zásah do osobnosti žalobcu, konkrétne (a) do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy Slovenskej republiky), pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne (b) do jeho práva na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, na úkor seba a svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením;

(6.6) zásah do osobnosti žalobcu bol tak spôsobený jednak skutočnosťou, že (a) žalobca priemerne každý týždeň odpracoval viac ako 48 hodín podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (súčasne viac ako 40 hodín týždenne podľa § 85 ods. 2 prvá veta zákona č. 615/2001 Z. z.) a jednak skutočnosťou, že (b) žiadna z odpracovaných 1.885,42 hodín v období od apríla 2018 do marca 2021 nebola v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 2 bod 1 smernice 2003/88/ES započítaná do pracovného času žalobcu;

(6.7) odvolací súd nesúhlasí s námietkou žalovaného, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého možno žiadať peňažné odškodnenie len vtedy, ak nie je postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a neoprávneným zásahom bola v značnej miere znížená dôstojnosť, resp. vážnosť žalobcu v spoločnosti; so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené (právo na ochranu zdravia a právo na súkromie) a jeho okolnosti nemožno podľa odvolacieho súdu podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým je zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti; občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti uvedené v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sú uvedené len príkladmo, právna úprava nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany;

(6.8) z ustanovenia § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie, pričom týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia; peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nejavila ako postačujúca; vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t.j. žalovaný ako členský štát únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát); rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne; uvedené prostriedky nápravy podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka za takýchto okolností strácajú svoju účinnosť a funkčnosť a v takomto nemožno vylúčiť možnosť bez ďalšieho uplatniť finančné zadosťučinenie; aj z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti nie je jediným príkladom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch;

(6.9) neobstojí ani argumentácia žalovaného, že pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môže žalobca počas služobnej pohotovosti odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, má vymedzený priestor na odpočinok (spánok) a nevyžaduje sa jeho aktívna činnosť, nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, pretože žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobný úrad), musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti; je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je prakticky vylúčená;

(6.10) právo na odpočinok žalobcu je permanentne niekoľko rokov porušované; žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života, preto je dôležité, aby mal možnosť si po práci odpočinúť, venovať sa svojím záľubám, rodine, resp. aj vykonávaniu aktivít, ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania; práca žalobcu je vysoko zodpovedná, riziková, náročná a nenahraditeľná; práca žalobcu ako hasiča je náročná, riziková, nezameniteľná a veľmi dôležitá, nakoľko v súčasnosti okrem požiarov zasahujú hasiči aj pri dopravných nehodách, hromadných haváriách, živelných pohromách, úniku nebezpečných látok a množstve rôznych technických zásahov a rôznych záchranných prácach; preto je nevyhnutná potreba odpočinku žalobcu ako hasiča, regenerácia, súkromie a rodinný život, do ktorej bolo porušením práva únie v prípade žalobcu zasiahnuté;

(6.11) prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy považuje odvolací súd za primeranú; odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie, že hodiny, ktoré žalobca odpracoval nad limit maximálneho priemerného týždenného pracovného času, je možné analogicky posúdiť ako odpracované mimo

rozvrhnutia služobného času, keďže služobný čas by mal byť rozvrhnutý tak, aby k porušovaniu práv nedochádzalo, pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti; nemajetkovú ujmu nie je ani podľa odvolacieho súdu možné nahradiť inak, pretože uplynutý čas žalobca nemôže stráviť inak (ide o nezvratiteľný stav); žalobca počas trojročného sporného obdobia odpracoval 1.885,42 hodín služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do služobného času, čo predstavuje náhradu škody (nemajetkovú ujmu) v sume 1,11 € za hodinu (2.100,- € / 1.885,42 hodín), ktorú musel v rámci služobnej pohotovosti nezahrnutej do pracovného času navyše stráviť v práci a nemohol ju venovať rodine, priateľom, osobným záľubám, regenerácii či odpočinku; prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy nepovažuje odvolací súd za neprimeranú; samotný žalobca odvolanie proti výroku napadnutého rozsudku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti nepodal, preto odvolací súd mohol na podklade odvolania žalovaného preskúmať len správnosť výroku napadnutého rozsudku o vyhovení žalobe; vzhľadom na špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva únie a trvanie zásahu nie je dobre možné porovnanie s inými obdobnými prípadmi zásahov, ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní (v prípade zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny ide o rozdielne skutkové okolnosti); v každom prípade však prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznávane v týchto prípadoch, resp. v prípadoch obetí trestných činov; nakoniec neobstojí ani argumentácia žalovaného, že nemôže byť stranou sporu o ochranu osobnosti, pretože ustanovenia ochrane osobnosti boli aplikované len na základe analógie ako podklad pre určenie výšky nemajetkovej ujmy žalobcu, kým predpoklady zodpovednosti žalovaného za spôsobenú škodu (nemajetkovú ujmu) boli aplikované na základe judikatúry súdneho dvora; na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o priznaní nemajetkovej ujmy žalobcovi ako vecne správny potvrdil.

5. Podstatné vyjadrenia strán prednesené v konaní na súde prvej inštancie, s ktorými sa v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie (§ 393 ods. 2 prvá veta piata rubrika C.s.p. v spojení s § 387 ods. 3 prvá veta C.s.p.).

5.1 V prejednávanom spore odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie ani v obsahu spisu neidentifikoval žiadne podstatné vyjadrenia strán, s ktorými by sa súd prvej inštancie nevysporiadal.

6. Podstatné tvrdenia strán uvedené v odvolaní (§ 393 ods. 2 prvá veta piata rubrika C.s.p. v spojení s § 387 ods. 3 druhá veta C.s.p.).

6.1 Žalovaný podané odvolanie ťažiskovo odôvodnil tým, že súd prvej inštancie nevykonal dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. f/ C.s.p.) a napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h/ C.s.p.); skutkové zistenia súdu prvej inštancie ako aj právne posúdenie veci ohľadne dôvodnosti žaloby žalobcu považuje odvolací súd za správne a odvolacími dôvodmi sa žalovanému správnosť napadnutého rozsudku vo výroku o vyhovení žalobe nepodarilo spochybníť (body 4.4.2 až 4.4.5 odôvodnenia). Pokiaľ žalovaný namietal, že napadnutý rozsudok je arbitrárny a nedostatočne odôvodnený považoval odvolací súd túto argumentáciu za uplatnenie odvolacieho dôvodu spočívajúceho v porušení jeho práva na spravodlivý proces (§ 365 ods. 1 písm. b/ C.s.p.); odvolací súd však považuje napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie za dostatočne odôvodnený, pretože dáva odpovede na všetky podstatné otázky ohľadne základu uplatneného nároku a jeho výšky; za nedostatočne odôvodnené možno rozhodnutie súdu považovať len v prípadoch, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, t.j. v prípadoch, keď z rozhodnutia nemožno vôbec zistiť dôvody, na základe ktorých súd v konkrétnej veci rozhodol (R 2/2016), čo nie je prípad napadnutého rozsudku v prejednávanom spore; nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku nemôže vyplývať len zo samotného nesúhlasu žalovaného s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho dôvodmi. Odvolací súd sa nestotožnil ani s názorom žalovaného, že neboli splnené procesné podmienky (§ 365 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), pretože súd prvej inštancie mal právomoc na prejednanie a rozhodnutie sporu (bod 4.4.5 časť 1.1 odôvodnenia).

7. Na základe uvedeného odvolací súd napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku o vyhovení žalobe ako vecne správne potvrdil.

8. Odvolací súd na podklade podaného odvolania a súčasne ako závislý výrok (§ 379 písm. a/ C.s.p.) preskúmal aj výrok napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania (druhý výrok) a dospel k záveru o nevyhnutnosti jeho zmeny podľa § 388 C.s.p., podľa ktorého odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie; zmena výroku napadnutého rozsudku o trovách konania však nie je spôsobená dôvodnosťou podaného odvolania žalovaného proti tomuto výroku; súd prvej inštancie v zmysle § 255 ods. 1 C.s.p. správne podľa výsledku konania priznal nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie plne úspešnému žalobcovi v plnom rozsahu (100 %); pri rozhodovaní o trovách konania o náhradu nemajetkovej ujmy bolo potrebné vychádzať z názoru, že základ nároku (existencia nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy) bol daný a len výška nároku závisela od úvahy súdu; pri rozhodovaní o trovách konania v prípade, kedy rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu, sa procesný úspech posudzuje len vo vzťahu k výsledku sporu ohľadne základu nároku, preto skutočnosť, že prípadne došlo aj k čiastočnému zamietnutiu žaloby, nemá na rozhodnutie o trovách konania žiadny vplyv (v takomto prípade, aby dôsledky rozhodnutia o trovách konania neboli vo vzťahu k žalovanému nespravodlivé, sa výška náhrady trov konania odvíja len od prisúdenej sumy bez ohľadu na pôvodný predmet konania); v režime ustanovenia § 255 ods. 1 C.s.p. mal tak žalobca prejednávanej spore plný úspech, pretože základ nároku bol daný a len výška plnenia (nemajetkovej ujmy) závisela od úvahy súdu; zamietnutie žaloby žalobcu v prevyšujúcej časti preto nemalo vplyv na plný úspech žalobcu v spore; skutočnosť, že žalobca je zastúpený zástupcom z radov advokátov je vo vzťahu k záveru o plnom úspechu žalobcu v spore bez právneho významu; za zachovanie rovnakého prístupu v prípade rozhodnutí, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu aj po zmene procesnej úpravy sa vyslovila súdna prax (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I.ÚS/56/2017 zo dňa 08.02.2017); nakoľko však vo výroku o trovách konania súd prvej inštancie nevyjadril povinnosť nahradit' trovy konania, zostal výrok o trovách konania v tejto podobe nevykonateľný (pri rozhodovaní o samotnej výške trov konania už nemôže súd ukladať povinnosť na plnenie); preto bolo podľa názoru odvolacieho súdu nevyhnutné tento výrok z formálnych dôvodov zmeniť a uložiť žalovanému povinnosť nahradit' žalobcovi trovy konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy; z dôvodu vykonateľnosti rozhodnutia o trovách konania formuloval odvolací súd výrok o nároku na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie do povinnosti ich náhrady (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/222/2016 zo dňa 23.03.2017, sp. zn. 6Cdo/57/2017 zo dňa 30.05.2017, sp. zn. 6Cdo/196/2016 zo dňa 22.06.2017 a sp. zn. 7Cdo/123/2016 zo dňa 04.04.2017). O samotnej výške náhrady trov konania žalobcu pred súdom prvej inštancie rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

9. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci a v spojení s § 262 ods. 1 C.s.p., podľa ktorého o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Nakoľko žalobca bol v odvolacom konaní v plnom rozsahu úspešný, priznal mu odvolací súd proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100 %); z dôvodu vykonateľnosti rozhodnutia o trovách konania formuloval odvolací súd výrok o nároku na náhradu trov odvolacieho konania do povinnosti ich náhrady (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/222/2016 zo dňa 23.03.2017, sp. zn. 6Cdo/57/2017 zo dňa 30.05.2017, sp. zn. 6Cdo/196/2016 zo dňa 22.06.2017 a sp. zn. 7Cdo/123/2016 zo dňa 04.04.2017). O samotnej výške náhrady trov odvolacieho konania žalobcu rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

10. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 druhá veta C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.); dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) C.s.p. (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 C.s.p. nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 C.s.p.); na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie môže podať strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 C.s.p. (§ 425 C.s.p.).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania podľa § 127 ods. 1 C.s.p. (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom; dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.); povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo sa obrátiť na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže súčasne so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 C.s.p. a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.